

Han tar sig vidare med båt eller till fots, drygt 14 km, längs Kultsjöns norra strand till den lilla byn Lövberg där han tjänstgör som nomadlärare. På avslutningsdagen lördagen den 14 augusti kommer en okänd sinnessjuk norsk same ner till byn för att övernatta på sin långa väg för att få läkarvård för sin sjukdom i Östersund. Den sjuke samens anfall på kvällen 8- barns-familjen Eriksson i deras hem och stack ihjäl mannen i huset och skadade den äldste sonen svårt. Vid ropen på hjälp sprang Gustaf och några karlar från byn in i huset till undsättning. Gustaf kom först och hann inte värja sig utan blev också han ihjälstucken. De andra försökte hålla samens fast, men han slet sig och försvann ut i mörkret och nästa dag fann man honom i sjön där han hade dränkt sig. Fjärdingsman Erik Mattias Sundkvist från Vilhelmina, som bara sex veckor tidigare färdats tillsammans med Gustaf Gudmundsson till Fatmomakke och kronolänsman Lindström kallades till platsen för att utreda den fruktansvärda händelsen, som gav eko i hela landet.

Min farfar skulle ha fyllt 30 år i oktober 1915 och min farmor Maria fick det ohyggliga budet där hon vistades i sitt barndomshem i Rättvik över sommaren med min far Sven Erik som var endast sex månader och hans bror Gustaf 4 år. Livet tog en våldsam vändning, men tack vare farmors starka Gudstro och enastående förmåga och driftighet, uppfostrade hon pojkarna kärleksfullt och ordnade så att de båda fick möjlighet till att bli civilingenjörer och båda vigde sina yrkesliv till stora insatser inom flygindustrin.

Vi barnbarn har lärt känna vår farfar genom våra fäders och släktingars berättelser och via efterforskningar av tidningsartiklar i arkiven. Följande omdöme finns i Umebladet den 19 augusti 1915, som kommer från kronolänsman Lindströms polisutredning:

"Hvad folkskolläraren Gudmundson beträffar, framhålles öfverallt hurusom han offrat sitt lif för att bistå den öfverfallna familjen. Hans natur var helt enkelt sådan att han ej kunde hålla sig undan, då han såg att fara var på färde. Han kastade sig i stället utan betänkande emellan för att hjälpa, hur stor risken än var. Af redogörelsen här ofvan framgår också att det var på hans initiativ som byfolket höll utkik på lappen den ifrågavarande kvällen. Hade icke dessa kommit familjen Eriksson till hjälp, vet man aldrig hur långt den vansinnige lappen kunnat gå i sitt mordraseri."

För sin gärning tilldelades han postumt Carnegiestiftelsens bragdmedalj.

Samerna i Lövberg tog mycket illa vid sig av den tragiska händelsen och lät samla in pengar och skänka den gravsten som finns på familjegraven vid Rättviks kyrka med inskriptionen:

"Tacksamhetsgård av LAPPARNA"

Våra familjer har vid några tillfällen besökt Lövberg och år 1955 även bott hos änkan Hulda Eriksson och hennes son Kjell, som hon väntade när hennes man Erik dräptes. Sommaren 2005 reste vi upp med min far Sven Erik, 90 år. Kjell var död, men vi fick träffa en släkting till familjen Eriksson från Saxnäs och han kunde visa oss platsen där dådet skedde. Huset är sedan länge borta, men han ledde oss in genom nästan ogenomträngligt sly fram till den förfallna grundmuren. Det blev en känslös stund tillsammans med min far, som levde tills han nästan var 100 år. Vi åkte längs farfars färdväg från Vilhelmina till Fatmomakke och vi stannade och far läste högt ur farfars dagbok vid de platser som han hade beskrivit. Det blev en oförglömlig resa.

Till 100-årsminne av vår farfar Perols Gustaf Gudmundssons dödsdag den 14 augusti 1915 i Lövberg, Vilhelmina kommun i Lappland önskar vi barnbarn honom hågkommen genom dessa minnesord, framför allt hans egna.

Rättvik 2015-08-15 För barnbarnen Brita Maria, John Gustav och Carin Kerstin Sundén
(f. Gudmundson) kersun@telia.com